

Nr 309.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete; given Drottningholms slott den 22 oktober 1948.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

GUSTAF.

Torsten Nilsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete föreslås ändrad på sådant sätt, att möjlighet öppnas att uppdraga åt länsarbetsnämnd att i viss omfattning meddela byggnadstillstånd.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444)
om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas, att 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

2 §.

Byggnadsarbete må — — — — — tillstånd (*byggnadstillstånd*).

Tillstånd meddelas av Konungen eller, i den mån Konungen därom förordnar, av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av denna lag.

Tillstånd meddelas av Konungen. I den mån Konungen därom förordnar må tillstånd meddelas jämväl av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av denna lag, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten.

15 §.

15 §.

Är någon missnöjd med beslut, som tillsynsmyndigheten underordnad myndighet meddelat enligt denna lag, må han anföra besvär däröver hos tillsynsmyndigheten inom trettio dagar efter den, då han erhöll del av beslutet.

Klagan över beslut, som tillsynsmyndigheten meddelat enligt denna lag, må föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till socialdepartementet inom trettio dagar efter den, då klaganden erhöll

Klagan över beslut, som tillsynsmyndigheten meddelat enligt denna lag, må föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till socialdepartementet inom trettio dagar efter den, då klaganden erhöll

¹ Senaste lydelse av 15 §, se SFS 1948:186.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

del av beslutet; dock att klagan över beslut om förbud, som i 10 § sägs, ej är inskränkt till viss tid. *I beslutet skall givas anvisning om sättet för fullföljd av talan däremot.*

Tillsynsmyndighetens beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annorlunda förordnas.

del av beslutet; dock att klagan över beslut om förbud, som i 10 § sägs, ej är inskränkt till viss tid.

Beslut, som förut i denna paragraf avses, skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan, där ej annorlunda förordnas. I beslutet skall givas anvisning om sättet för fullföljd av talan däremot.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 oktober 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler statsrådet Kock fråga angående viss *ändring i lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete* samt anför därvid följande.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete gäller — sedan dess giltighetstid blivit förlängd, senast genom lag den 23 april 1948 (nr 186) — till och med den 30 juni 1949.

Lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete stadgar i 1 §, att Konungen äger vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, i den mån det finnes erforderligt för att upprätthålla ett fast penningvärde och befrämja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft, förordna, att 2—7 §§ i lagen skola äga tillämpning. I 2 § stadgas, att byggnadsarbete icke må bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd), vilket meddelas av Konungen eller, i den mån Konungen därom förordnar, av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen. Vidare innehåller lagen, i 3 § definition å begreppet byggnadsarbete, i 4 § föreskrift om att i byggnadstillstånd må stadgas begränsning eller villkor för arbetets bedrivande eller för användningen av förnödenheter eller arbetskraft, i 5 § bestämmelse om undantag i vissa fall från kravet på tillstånd för byggnadsarbete, i 6 § stadgande om rätt till tillträde till arbetsplats m. m. för dem, som ha att taga befattning med tillsyn över efterlevnaden av lagen samt i 7 § åläggande för den, som bedriver byggnadsarbete, samt för hos honom anställd arbetstagare att lämna de upplysningar och förete de handlingar, som äro erforderliga för tillsynens utövande. Slutligen finnas i lagen straff-, åtals- och fullföljdsbestämmelser ävensom stadgande, enligt vilket Konungen eller efter Konungens förordnande tillsynsmyndigheten äger meddela närmare tillämpningsföreskrifter.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640; ändr. nr 882/1943, nr 148/1945, nr 752/1945, nr 222/1946, nr 79/1947 och nr 883/1947) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken kungörelse trädde i kraft den 1 augusti 1943, har

Kungl. Maj:t förordnat, att 2—7 §§ nyssnämnda lag skola äga tillämpning samt meddelat tillämpningsföreskrifter till lagen. Därvid har Kungl. Maj:t tillika förordnat, att statens arbetsmarknadskommission skulle vara tillsynsmyndighet enligt lagen. Från och med den 1 januari 1948 har arbetsmarknadsstyrelsen övertagit arbetsmarknadskommissionens uppgifter i ifrågasvarande hänseende. Tillsynen utövas av styrelsen med biträde av styrelsens underordnade organ, länsarbetsnämnderna.

Genom beslut den 29 juli 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens arbetsmarknadskommission att meddela byggnadstillstånd utom beträffande vissa grupper av ärenden, vari beslut skulle meddelas direkt av Kungl. Maj:t efter beredning hos en särskild inom socialdepartementet tillsatt delegation, byggnadsberedningen. Härjämte meddelade Kungl. Maj:t generellt byggnadstillstånd beträffande vissa slag av arbeten. I fråga om sysselsättning av arbetskraft skulle vissa i beslutet angivna allmänna föreskrifter iakttagas.

I skrivelse den 25 september 1948 har *arbetsmarknadsstyrelsen* gjort framställning om sådan ändring i lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, att möjlighet beredes att uppdraga åt länsarbetsnämnd att i särskilda fall meddela byggnadstillstånd. Till stöd för denna framställning har styrelsen anfört följande.

Tillståndsgivningen var under de första åren av byggnadsregleringslagens giltighetstid i mindre grad än vad som sedermera blev fallet bunden inom kvantitativt fixerade ramar utan åsyftade i första hand ett avgörande, huruvida föreliggande arbeten under rådande förhållanden vore att anse som angelägna eller icke. Med denna utgångspunkt var en centraliserad tillståndsgivning ägnad att underlätta en enhetlig bedömning av de olika ärendena.

Från och med år 1947 har emellertid ett system med kvotramar, som förut förekommit endast beträffande bostadsbyggandet inom s. k. kvotorter, kommit att tillämpas inom hela området för tillståndsgivningen. Kvoter, avsedda att tjäna som riktlinjer för tillståndsgivningen inom olika byggnadsområden, ha sålunda såväl för år 1947 som för år 1948 sammanfattats i investeringsbudgeter, som framlagts för riksdagen (1947 års statsverksproposition, bilaga 1, och proposition nr 286 till 1948 års riksdag). I och med att tillståndsgivningen måst begränsas inom förhållandevis snäva kvotramar har prövningen i allt större utsträckning kommit att avse en angelägenhetsgradering inbördes av arbeten, som i och för sig varit att betrakta som angelägna. En dylik angelägenhetsgradering torde beträffande vissa slag av byggnadsarbeten med fördel kunna ombesörjas av lokala organ med deras större kännedom rörande på varje ort föreliggande speciella förhållanden. En decentralisering av tillståndsgivningen till länsarbetsnämnderna i ärenden rörande bostadsbyggandet samt byggnader för jordbrukets, skogsbrukets och fiskets behov har syntts kunna medföra stora fördelar icke endast ur nyss angivna synpunkt utan även med tanke på de lättnader en sådan anordning skulle komma att medföra för allmänheten. För den centrala tillsynsmyndigheten borde decentraliseringen medföra lättnader, vilka kunde möjliggöra personalinskränkningar, under det att länsarbetsnämndernas arbetsbörda endast komme att bli relativt obetydligt ökad, enär nämnderna vid en centraliserad tillståndsgivning hava att avgiva yttrande i varje ärende.

Arbetsmarknadsstyrelsen har härefter anfört, att en oundgänglig förutsättning för en decentralisering torde vara att de för de aktuella slagen av byggnadsarbeten förefintliga rikskvoterna på ett tillfredsställande sätt kunna uppdelas på länskvoter. Med hittills vunna erfarenheter av kvotsystemet och med tillgång till statistiskt material hade det befunnits möjligt att åstadkomma en godtagbar inbördes avvägning av de olika länskvoterna för de arbeten, beträffande vilka en decentralisering finge anses särskilt önskvärd. Något hinder i angivna hänseende för en decentralisering syntes sålunda icke längre föreligga.

Härefter har arbetsmarknadsstyrelsen anfört följande.

Emellertid medgiver den nuvarande lagstiftningen icke att byggnadstillståndsgivningen i något fall överflyttas på länsarbetsnämnderna. Endast en i viss omfattning begränsad decentralisering av ärendenas formella handläggning kan för närvarande uppnås genom generell byggnadstillstånd, förbundet med bemyndigande för länsarbetsnämnd att besluta om tidpunkt för arbetes påbörjande eller om avbrott i detsamma ävensom beträffande sysselsättningen av arbetskraft.

För att försöksvis genomföra en önskvärd decentralisering i den omfattning som hittills varit möjlig har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juni 1948 meddelat generellt byggnadstillstånd för arbeten av följande slag med vissa i beslutet närmare angivna undantag:

1) ny-, till-, på- eller ombyggnadsarbete samt reparations- och underhållsarbete beträffande byggnad, där minst hälften av totala golvytan, källar- och vindsplan ej inräknade, avses för bostadsändamål, ävensom till dylika byggnader hörande särskild anläggning för gemensam värmecentral och tvättcentral;

2) ny-, till-, på- eller ombyggnadsarbete samt reparations- och underhållsarbete avseende byggnad eller anläggning för tillgodoseende av jordbrukets, fiskets eller skogsskötselns behov;

3) rivningsarbete.

Enligt beslutet ankommer det på arbetsmarknadsstyrelsen eller — i den mån och på de villkor styrelsen bestämmer — vederbörande länsarbetsnämnd att besluta om tid för arbetes påbörjande samt, i den mån så finnes erforderligt, om avbrott i detsamma. Arbetsmarknadsstyrelsen eller — efter styrelsens bemyndigande — vederbörande länsarbetsnämnd har vidare att bestämma storleken av den arbetsstyrka, som vid varje tid må sysselsättas i arbetet. Nyanställning av arbetskraft, som icke förut varit stadigvarande sysselsatt i byggnads- eller anläggningsarbete, må, därest icke arbetsmarknadsstyrelsen annorlunda bestämmer, ske allenast genom det arbetsförmedlingsorgan, som vederbörande länsarbetsnämnd anvisar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har sedermera beträffande flertalet ärenden av ifrågavarande slag uppdragit åt länsarbetsnämnderna att besluta om tid för arbetes påbörjande eller om avbrott i detsamma ävensom om sysselsättningen av arbetskraft.

Den sålunda vidtagna anordningen har visat sig medföra de genom en decentralisering väntade fördelarna för såväl myndigheter som den tillståndssökande allmänheten. Däremot synes anordningen ur formella synpunkter icke vara helt ändamålsenlig. Ett generellt tillstånd kan enligt sakens natur icke innehålla de speciella villkor, som för ett visst fall kunna befinnas lämpliga och nödvändiga.

Av det anförda torde framgå, att en ur formella synpunkter fullt till-

fredsställande decentralisering endast kan genomföras, därest i lagen införes en bestämmelse som medför rätt för Kungl. Maj:t att uppdraga åt jämväl länsarbetsnämnderna att meddela byggnadstillstånd.

Arbetsmarknadsstyrelsen har härjämte erinrat att om en dylik anordning genomfördes det nuvarande systemet med generella byggnadstillstånd icke längre syntes vara erforderligt. Ur byggnadsregleringssynpunkt torde det sedermera bliva fråga om två kategorier av byggnadsarbeten, nämligen *dels* arbeten, vilka icke få utföras utan särskilt byggnadstillstånd, *dels* arbeten, vilka äro helt undantagna från lagens tillämpning. De sistnämnda slagen av arbeten skulle alla finnas angivna i 1 § i tillämpningskungörelsen till byggnadstillståndslagen. Byggnadstillstånd skulle som regel avse visst bestämt arbete med undantag allenast för vissa löpande reparations- och underhållsarbeten m. m.

Föredraganden.

Vid tillkomsten av 1943 års lagstiftning om tillståndstvång för byggnadsarbete förutsattes, att tillståndsgivningen skulle fördelas mellan Kungl. Maj:t och arbetsmarknadskommissionen, såsom även varit fallet beträffande den tidigare, på arbetsförmedlingstvång och företrädesrätt grundade regleringen av byggnads- och anläggningsverksamheten. Den centraliserade kontrollen förmenades komma att skapa förbättrade möjligheter till en rättvis fördelning av arbetskraften och det ansågs önskvärt, att prövningen av ett tillämnat byggnadsföretags angelägenhetsgrad anförtröddes ett organ, som hade överblick över byggnadsverksamheten i dess helhet.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen i sin framställning anført har numera en i viss mån ändrad situation inträtt. De investeringsbudgeter, som upprättats för att tjäna som riktlinjer för byggnadstillståndsgivningen, innefatta en förhandsbedömning av investeringsverksamhetens lämpliga omfattning inom olika områden. Angelägenhetsgraderingen av ifrågasatta byggnadsföretag har därmed delvis redan på förhand gjorts och denna gradering gäller numera i huvudsak en gradering inbördes av skilda arbeten inom ett visst område. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anført torde en sådan gradering i viss utsträckning kunna med fördel anförtröas lokala organ med deras större kännedom om de på varje ort föreliggande förhållandena. Då enligt vad arbetsmarknadsstyrelsen upplyst en fördelning av de för byggnadstillståndsgivningen inom olika områden fastställda kvotramarna låter sig göra, synas skäl tala för att överflytta en del av byggnadstillståndsgivningen på arbetsmarknadsstyrelsens lokala organ länsarbetsnämnderna.

En dylik decentralisering av tillståndsgivningen bör i enlighet med vad arbetsmarknadsstyrelsen anført innebära vissa lättnader i fråga om ärendenas behandling. I realiteten innebär den icke någon större skillnad gentemot nu tillämpade system med generella byggnadstillstånd, förbundna med villkor att länsarbetsnämnds igångsättningstillstånd erfordras för att arbetet skall få påbörjas. I förhållande till detta system innebär emellertid en decen-

tralisering till länsarbetsnämnderna av tillståndsgivningen på vissa områden den fördelen, att det blir lättare att tillgodose det behov av särskilda villkor eller föreskrifter som stundom kan föreligga. Jag tillstyrker förden skull arbetsmarknadsstyrelsens förslag, att även formellt länsarbetsnämnd skall kunna i viss utsträckning meddela byggnadstillstånd.

För detta ändamål erfordras ändring i 2 § lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete. Paragrafen torde böra erhålla sådan lydelse att, i den mån Konungen därom förordnar, såväl tillsynsmyndigheten som myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten, skall kunna meddela byggnadstillstånd. Som en följd av denna ändring torde i 15 § böra införas bestämmelse om rätt för den som är missnöjd med sådan underordnad myndighets beslut enligt lagen att föra klagan däröver hos tillsynsmyndigheten. Klagotiden synes böra bestämmas till trettio dagar i enlighet med vad som eljest gäller vid klagan över länsarbetsnämnds beslut. I samband härmed torde viss redaktionell ändring av paragrafen böra göras.

De ifrågasatta lagändringarna torde böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete* och jag hemställer att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Lars Lemne.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 oktober 1948.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
 DAHLMAN,
 LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 18 oktober 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 oktober 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstväång för byggnadsarbete.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet revisionssekreteraren L. G. Ohlsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 22 oktober 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler statsrådet Nilsson lagrådets den 21 oktober 1948 avgivna utlåtande över det den 8 oktober 1948 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 2 och 15 §§ lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete* samt hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
M. Silfverstolpe.